

Tema 22: Euharistija (I)

Euharistija čini Isusa Krista prisutnim. Poziva nas da prihvatimo spasenje koje nam On nudi i da primimo dar Njegovog Tijela i Krvi kao hranu vječnog života. Naš je Gospodin navijestio euharistiju tijekom svog javnog života i ustanovio taj sakrament na Posljednjoj večeri. Kada Crkva slavi ovaj sakrament, ona slijedi euharistijski obred koji je Krist obavio na Posljednjoj večeri.

22.12.2023.

Članak poslušajte [ovdje](#).

1. Sakramentalna narav svete Euharistije

Euharistija je sakrament koji uprisutnjuje, u liturgijskom slavlju Crkve, Osobu Isusa Krista (cijeli Krist: Tijelo, Krv, Duša i Božanstvo) i njegovu otkupiteljsku žrtvu, u punini pashalnog otajstva njegove muke, smrti i uskrsnuća. Ta prisutnost nije statična ili pasivna, poput prisutnosti predmeta na određenom mjestu, nego aktivna, jer se naš Gospodin čini prisutnim dinamizmom svoje spasonosne ljubavi. U Euharistiji nas poziva da prihvatimo spasenje koje nam On nudi i da primimo dar njegova Tijela i Krvi kao hranu vječnoga života. Krist nam tako dopušta da uđemo u zajedništvo s

njime – s njegovom osobom i njegovom žrtvom – i u zajedništvo sa svim članovima njegova mističnog tijela, Crkve.

Doista, kao što potvrđuje Drugi vatikanski sabor: „Na Posljednjoj večeri, u noći kad je bio izdan, naš Spasitelj je ustanovio euharistijsku žrtvu svoga Tijela i Krvi. Učinio je to kako bi ovjekovječio žrtvu križa kroz stoljeća dok ponovno ne dođe, i tako svojoj ljubljenoj supruzi, Crkvi, povjerio spomen na svoju smrt i uskrsnuće: sakrament ljubavi, znak jedinstva, vezu milosrđa, vazmenu gozbu na kojoj se Krist blaguje, um se ispunjava milošću i daje nam se zalog buduće slave (Sacrosanctum Concilium, 47).

2. Obećanje euharistije i njezino ustanovljenje

Naš je Gospodin navijestio Euharistiju tijekom svog javnog života, u sinagogi u Kafarnaumu.

Ovom prilikom Isus se obratio onima koji su ga slijedili nakon što su svjedočili čudu umnažanja kruhova, kojima je nasitio mnoštvo (usp. Iv 6,1-13). Isus je iskoristio taj znak kako bi otkrio svoj identitet i svoje poslanje te obećao euharistiju:

„‘Zaista, zaista, kažem vam, nije vam Mojsije dao kruh s neba; moj vam Otac daje pravi kruh s neba. Jer kruh je Božji onaj koji silazi s neba i daje život svijetu.’ Oni mu rekoše:

‘Gospodine, daj nam uvijek ovoga kruha.’ Isus im reče: ‘Ja sam kruh života . . . Ja sam kruh živi koji je s neba sišao; jede li tko od ovoga kruha, živjet će uvijeke; a kruh koji ću ja dati za život svijeta, moje je tijelo . . . tko blaguje moje tijelo i pije moju krv ima život vječni i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Jer tijelo je moje jelo istinsko, a krv je moja piće istinsko. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu. Kao što je mene poslao živi Otac i ja živim po Ocu, tako će i onaj koji

mene blaguje živjeti po meni” (usp. Iv 6,32-57).

Krist je ustanovio ovaj sakrament na Posljednjoj večeri. Tri sinoptička evanđelja (usp. Mt 26,17-30; Mk 14,12-26; Lk 22,7-20) i sveti Pavao (usp. 1 Kor 11,23-26) prenijeli su nam izvještaj o ovom događaju. Evo sažetka njihove pripovijesti dane u Katekizmu Katoličke Crkve: „Tada je došao dan beskvasnih kruhova, na koji je trebalo žrtvovati pashalno janje. Zato je Isus poslao Petra i Ivana govoreći: ‘Idite i pripremite nam pashalnu večeru da je blagujemo. . . .’ Otišli su . . . i pripremili Pashu. I kad dođe čas, sjede za stol i apostoli s njim. I reče im: ‘Žarko sam želio blagovati ovu pashu s vama prije nego što odem; jer kažem vam da je više neću jesti dok se ne ispuni u kraljevstvu Božjem.’... I uze kruh, zahvali, razlomi ga i dade im govoreći: ‘Ovo je moj tijelo koje je dano za vas. Ovo

činite meni na spomen.’ A isto tako i čašu nakon večere govoreći: ‘Ova čaša koja se za vas proljeva Novi je savez u mojoj krvi’” (Katekizam, 1339).

Isus je tako slavio Posljednju večeru u kontekstu židovske Pashe, ali naša je Gospodnja večera sadržavala radikalnu novost. U središtu nije janje Stare Pashe, već sam Krist, njegovo „tijelo koje je predao” (prineseno na žrtvu Ocu, za dobrobit čovječanstva) i „sama krv koju je 'prolio za mnoge za oprostjenje grijeha'” (Katekizam, 1365). Možemo dakle reći da je Isus, umjesto da slavi Staru Pashu, najavio i ostvario – sakramentalno je anticipirajući – Novu Pashu.

3. Značenje i sadržaj zapovijedi našega Gospodina

Isusova izričita zapovijed: „Ovo činite meni na spomen [na moj spomen]” (Lk 22,19; 1 Kor 11,24-25)

pokazuje specifično institucionalni karakter Posljednje večere. Ovom zapovijedi traži od nas da odgovaramo njegovu daru i da ga ponovno sakramentalno prikažemo (da to opet učinimo, da ponovimo njegovu prisutnost: prisutnost njegova darovanog Tijela i njegove prolivene Krvi, to jest njegove žrtve za oprostjenje naših grijeha).

„Činite to.“ Na taj je način Isus odredio one koji mogu slaviti euharistiju (apostole i njihove nasljednike u svećeništvu), povjerio im moć vršenja tog sakramenta i odredio temeljne elemente obreda. Ovi elementi su oni koje je On sam upotrijebio na Posljednjoj večeri. Dakle, za euharistijsko slavlje potrebna je prisutnost kruha i vina, molitva zahvale i blagoslova, posveta darova u Tijelo i Krv Gospodnju, kao i podjela pričesti s Presvetim Sakramentom.

„Meni na spomen [kao spomen na mene].“ Ovim je riječima Krist zapovjedio apostolima, kao i svojim nasljednicima u svećeništvu, da slave novi "spomen", koji je zamijenio onaj od Stare Pashe. Ovaj spomen obred ima posebnu djelotvornost. Ne samo da pomaže vjerničkoj zajednici da se "sjeti" Kristove otkupiteljske ljubavi, kao i Gospodinovih riječi i gesta na Posljednjoj večeri, nego također, kao sakrament Novoga zakona, objektivno prikazuje označenu stvarnost: Krista, "našeg vazmenog janjeta" (1 Kor 5,7), i njegovu otkupiteljsku žrtvu.

4. Liturgijsko euharistijsko slavlje

Crkva je, poslušna zapovijedi našega Gospodina, odmah slavila euharistiju u Jeruzalemu (Dj 2,42-48), u Troadi (usp. Dj 20,7-11), u Korintu (usp. 1 Kor 10,14.21; 1 Kor 11, 20-34), te na svim mjestima gdje je kršćanstvo stiglo. Kršćani su se prije svega

sastajali na ‘prvi dan u tjednu’, nedjelju, na dan Isusova uskrsnuća, ‘da lome kruh’ (Dj 20,7). Od tog vremena pa sve do naših dana nastavlja se slavlje euharistije tako da je danas susrećemo posvuda u Crkvi s istom temeljnom strukturom” (Katekizam, 1343).

Kada Crkva slavi euharistiju, vjerna Isusovoj zapovijedi i vođena „Duhom istine” (Iv 16,13), koji je Duh Sveti, ona ne čini ništa drugo nego slijedi euharistijski obred koji vrši naš Gospodin na Posljednjoj večeri. Bitni elementi euharistijskog slavlja u životu Crkve ne mogu biti drugi osim onih izvorne euharistije, naime: a) zbor Kristovih učenika, koje On saziva i okuplja oko Njega; i b) provođenje novog spomen-obreda.

a) Euharistijsko okupljanje

Od početka života Crkve kršćanski skup koji slavi euharistiju hijerarhijski je ustrojen: obično se

sastoji od biskupa ili svećenika (koji na svećenički način predsjedava euharistijskim slavljem i djeluje u osobi Krista, Glave Crkva), đakon, ostali službenici i vjernici, svi povezani vezom vjere i krštenja. Svi članovi ove zajednice pozvani su svjesno, pobožno i aktivno sudjelovati u euharistijskom bogoslužju, svatko prema svojoj vlastitoj ulozi: svećenik slavitelj, lektori, đakon, darovnici, službenik pričesti i cijeli narod, čiji "Amen" očituje njihovo stvarno sudjelovanje (usp. Katekizam, 1348). Stoga bi svaka osoba trebala obavljati svoju vlastitu funkciju, bez brkanja između ministerijalnog svećeništva, zajedničkog svećeništva vjernika i službe đakona i drugih mogućih službenika.

Uloga ministerijalnog svećeništva u slavlju Euharistije je bitna. Samo valjano zaređeni svećenik može posvetiti Svetu Euharistiju,

izgovarajući *in persona Christi* («u Kristovoj osobi», to jest u specifičnom sakramentalnom poistovjećivanju s vječnim Velikim svećenikom, Isusom Kristom) riječi posvete (usp. Katekizam, 1369.). Nijedna kršćanska zajednica nije sposobna sama sebi osigurati zaređenog službenika. „Ovaj službenik je dar koji zajednica dobiva kroz biskupsko nasljedstvo koje seže do apostola. Biskup je taj koji po sakramentu reda postavlja novoga prezbitera dajući mu ovlast posvećivanja Euharistije.”[1]

b) Dijelovi slavlja

Od postanka Crkve euharistijsko slavlje razvijalo se u dva velika trenutka, koji zajedno čine jedan bogoslužni čin: „Liturgija riječi“ (koja uključuje navještaj i slušanje/ primanje Riječi Božje), i „Euharistijska liturgija“ (koja se sastoji od prinosa kruha i vina,

anafore ili euharistijske molitve – s riječima posvete – i pričesti). Ova dva glavna dijela su ograničena obredima uvoda i završetka (usp. Katekizam, 1349-1355). Nitko ne smije svojom željom oduzeti ili dodati ništa što je Crkva utvrdila u liturgiji svete mise.

Bitni i nužni elementi za sakramentalni znak euharistije su, s jedne strane, kruh od pšeničnog brašna [2] i vino od grožđa [3], a s druge strane riječi posvete koje svećenik slavitelj izgovara *in persona Christi*, u kontekstu „euharistijske molitve”. Riječima našega Gospodina i snagom Duha Svetoga kruh i vino postaju djelotvorni znakovi punine bića, a ne samo značenja, prisutnosti predanog Tijela Kristova i njegove Krvi koja je prolivena, tj. njegove Osobe i njegove otkupiteljske žrtve (usp. Katekizam, 1333. i 1375.).

5. *Stvarna euharistijska prisutnost*

U slavlju euharistije Kristova osoba – utjelovljena Riječ, koja je bila raspeta, umrla i uskrsnula za spasenje svijeta – biva prisutna u jedinstvenom, nadnaravnom i tajanstvenom obliku prisutnosti. Temelj ove doktrine nalazi se u samoj ustanovi Euharistije, kada je Isus poistovjetio darove koje je prinio sa svojim Tijelom i Krvlju („ovo je moje Tijelo..., ovo je moja Krv...“), tj. sa svojim fizičkim tijelom koje je neodvojivo sjedinjeno s Riječju, a time i sa cijelom Osobom.

Dakako, Krist Isus je na mnogo načina prisutan u svojoj Crkvi: u svojoj Riječi, u zajedničkoj molitvi učenika (usp. Mt 18,20), u siromasima, bolesnima, zatvorenicima (usp. Mt 25,31-46).), u sakramentima, a osobito u osobi ređenika. No, prije svega, on je

prisutan u euharistijskoj čestici (usp. Katekizam, 1373).

Jedinstvenost euharistijske Kristove prisutnosti leži u činjenici da Presveti Sakrament uistinu, stvarno i sadržajno sadrži Tijelo i Krv zajedno s Dušom i Božanstvom Gospodina našega Isusa Krista, pravoga Boga i savršenoga Čovjeka, Onoga koji je rođen od Djevice Marije, koji je umro na križu i sada sjedi na nebu s desne Ocu. „Ova se prisutnost naziva 'stvarnom' – čime se ne želi isključiti druge vrste prisutnosti kao da i one ne mogu biti 'stvarne', već zato što je to prisutnost u najpotpunijem smislu: to jest, to je supstancijalnu prisutnost kojom se Krist, Bog i čovjek, čini cijeli i posve prisutnim« (papa, sv. Pavao VI., cit. Katekizam, 1374).

Pojam supstancijalan služi za označavanje dosljednosti Kristove osobne prisutnosti u Euharistiji.

Euharistija nije samo "figura", sposobna "označiti" i navesti um na razmišljanje o Kristu, koji bi u stvarnosti bio prisutan negdje drugdje, u nebu. Ni ovaj sakrament nije samo "znak" kojim nam se nudi spasonosna sila - milost - koja dolazi od Krista. Nasuprot tome, euharistija je objektivna prisutnost bića po sebi (supstancije) Tijela i Krvi Kristove. To jest, ovaj sakrament sadrži prisutnost cjelokupnog Kristovog čovječanstva – neodvojivo sjedinjenog s Božanstvom – iako je zastrto "vrstom" ili pojavama kruha i vina.

Stoga se prisutnost pravog Tijela i Krvi Kristove u ovom sakramentu, kako kaže sveti Toma Akvinski, „ne može dokučiti osjetilima, nego samo vjerom, koja se oslanja na božanski autoritet" (citirano u Katekizmu, 1381).

Način Kristove prisutnosti u Euharistiji je čudesno otajstvo.

Prema katoličkoj vjeri, Isus Krist je prisutan, cijeli i potpun, sa svojim proslavljenim tijelom, u svakoj od euharistijskih čestica. Naš je Gospodin također prisutan čitav i cjelovit u svakom dijelu koji proizlazi iz podjele sakramentalnih čestica, tako da lomljenje kruha ne dijeli Krista (usp. Katekizam, 1377).[4] Ovo je jedinstven oblik prisutnosti, jer je nevidljiv i neopipljiv; on je također trajan u smislu da, jednom kada se posveta dogodi, traje sve dok postoji euharistijska čestica.

6. *Transsupstancijacija*

Istinska, stvarna i supstancijalna Kristova prisutnost u Euharistiji zahtijeva izvanrednu, nadnaravnu i jedinstvenu preobrazbu tvari kruha i vina. Takva preobrazba ima svoj temelj u riječima našeg Gospodina: „Uzmite, jedite; ovo je tijelo moje... Pijte iz njega svi; jer ovo je krv moja” (usp. Mt 26,26-28). Dapače, te riječi

postaju stvarnost samo ako kruh i vino prestanu biti kruh i vino i postanu Tijelo i Krv Kristova, jer nemoguće je da jedno te isto može istodobno biti dva različita bića: kruh i Tijelo Kristovo; vino i Krv Kristova.

O tome Katekizam Katoličke Crkve uči: „Trentinski sabor sažima katoličku vjeru izjavljujući: 'Budući da je Krist, naš Otkupitelj, rekao da doista svoje tijelo prinosi pod vidom kruha, uvijek je bilo uvjerenje Crkve Božje, a ovaj sveti Sabor sada ponovno izjavljuje, da se posvetom kruha i vina događa promjena cijele tvari kruha u supstancu tijela Krista našega Gospodina i cijelu tvar vina u tvar njegove krvi. Ovu je promjenu sveta Katolička Crkva prikladno i pravilno nazvala transupstancijacijom” (br. 1376). Međutim, izgled kruha i vina, odnosno "euharistijske čestice", ostaje nepromijenjen.

Premda osjetila uistinu dohvaćaju izgleda kruha i vina, svjetlo vjere nam omogućuje spoznati da je ono što je stvarno sadržano, ispod vela euharistijske čestice, supstancija Tijela i Krvi Gospodnje. Zahvaljujući postojanosti sakramentalne vrste kruha, možemo ustvrditi da je Tijelo Kristovo – njegova cijela Osoba – stvarno prisutna na oltaru, u ciboriju i u svetohraništu.

1. Osnovna literatura

Katekizam Katoličke Crkve,
1322-1355.

Preporučena literatura

Sveti Ivan Pavao II., Enciklika, Ecclesia de Eucharistia (17. travnja 2003.).

Papa Benedikt XVI., Apostolska pobudnica Sacramentum caritatis (22. veljače 2007.).

Papa Franjo, Kateheza o svetoj misi (opća audijencija, studeni 2017. – travanj 2018.).

Sveti Josemaría Escrivá, Homilija Euharistija, otajstvo vjere i ljubavi, u Susret s Kristom, 83-94; Homilija na blagdan Tijelova, ibid., 150-161.

.....

[1] Sveti Ivan Pavao II., Ecclesia de Eucharistia, 29.

[2] Usp. Rimski misal, Institutio generalis, 320. U latinskom obredu kruh mora biti beskvasan, tj. ne fermentiran; usp. ibid.

[3] Usp. Rimski misal, Institutio generalis, 319. U latinskoj crkvi vinu se dodaje malo vode; usp. ibid. Riječi koje svećenik izgovara kada dodaje vodu u vino pokazuju značenje ovog obreda: „Otajstvo ove vode i vina učinilo nas dionicima božanstva onoga koji se udostojao uzeti udjela u našem čovječtvu.“ (Rimski misal). Za crkvene oce ovaj obred također označava sjedinjenje Crkve s Kristom u euharistijskoj žrtvi; usp. 63,13: Usp. Ciprijan, ep. 63, 13: Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 3, 711.

[4] Zbog toga „samo pričest pod kruhom omogućuje primanje svih plodova euharistijske milosti” (Katekizam, 1390).

hr-hr/article/tema-22-euharistija-i/
(27.03.2025.)